

Zorg

voor het leven

jaargang 37 | nummer 1 | maart 2019

**Spanning en stress
door de NIPT** P8

**‘Twee jaar lang
het huis niet uit...’** P4

**Laat weten wat u
van ons vindt!** P13

maakbaarheid

npvzorg.nl

Kinderlongarts Kors van der Ent

‘Het gaat erom hoe je de wetenschap gebruikt’

Als kinderarts zag hij veel kinderen geboren worden én overlijden. Hij werkt al zijn hele carrière op het snijvlak van wat kan en wat niet kan en heeft een team van ongeveer 20 onderzoekers om zich heen om steeds weer grenzen te verleggen. Prof. dr. C.K. (Kors) van der Ent is hoogleraar kindergeneeskunde, gespecialiseerd in longziekten, in Utrecht. Op 21 mei a.s. houdt hij de NPV-lezing.*

Wat merkt u zelf van ‘maakbaarheid’ in de gezondheidszorg?

‘Toen ik 25 jaar geleden begon als kinderarts waren er nog veel dingen ondenkbaar die nu gewoon zijn geworden. Kinderen met een hartgebrek werden alleen geopereerd als het niet al te ernstig was. Nu worden complexe hartoperaties verricht. Aan het begin van mijn opleiding werden kinderen na een zwangerschap van 25 weken als volstrekt niet levensvatbaar beschouwd, terwijl ze nu heel vaak toch kunnen overleven.’

Wat maakt dat veel dingen in de gezondheidszorg ‘maakbaar’ zijn geworden?

‘Allerlei technieken hebben een enorme vlucht genomen. Door de komst van o.a. echografie kunnen we veel meer van het inwendige zien, zelfs lang voor de geboorte. De mogelijkheden om met laboratoriumonderzoek het functioneren van het lichaam te bestuderen zijn bijna eindeloos. We hebben veel kennis gekregen over de rol van genen, waardoor inzicht is ontstaan in erfelijkheid. Ziekten die vroeger mysterieus waren zijn nu (be)grijpbaar en behandelbaar.’

Hoe ver gaat het nog door met deze maakbaarheid?

‘De ontwikkelingen gaan in een razend tempo. Het heeft vele jaren geduurd voordat het hele menselijke genoom voor de eerste keer ontrafeld was. Nu kun je dat in ongeveer één dag doen.’

Anneke Verhoeven

De eerste gekloonde dieren zijn geboren en de eerste genetisch gemanipuleerde kinderen ook.’

Mag alles wat kan?

‘Het probleem én het gevaar is dat alle ontwikkelingen samen een soort onbeheersbaar proces zijn geworden. Ontdekte technieken worden breed beschikbaar en toepasbaar. Veel onderzoekers zijn terughoudend, maar er zijn altijd wel mensen die het toch proberen. Daar hebben we lang niet altijd grip op. In die zin is de wetenschap zelf dus breekbaar, ze heeft zichzelf nauwelijks in de hand.’

Hoe moet je hier als christen mee omgaan?

‘We mogen dankbaar zijn voor de vele mogelijkheden die de gezondheidszorg biedt. Daardoor is veel lijden te voorkomen of te behandelen. Een christen mag ze zien als middelen die God geeft. De grenzen worden voor mij niet zozeer bepaald door wat wel of niet mag, maar vooral door het hoe en waartoe je de wetenschap gebruikt. Dat geldt niet alleen bij vragen over nieuwe genetische technieken, maar ook bij het slikken van een paracetamolletje.’

‘We mogen dankbaar zijn voor de vele mogelijkheden’

Wordt het leven ooit echt maakbaar?

‘Dat denk ik niet. Ook ik ervaar dagelijks dat we het leven niet ‘in de hand hebben’. Het leven is eindig, soms al heel vroeg en onverwacht. Maar al te vaak ervaar je als arts dat je met alle techniek moet terugtreden voor het levenseinde. Dan ervaar je heel duidelijk dat er maar Eén sterker is dan de dood. Dat is Hij die ook ons leven maakte.’

Wat een tijd!

Het zijn gouden tijden voor NPV’ers. De maatschappelijke debatten rond leven en dood, embryo-onderzoek en eenzaamheid bieden kansen om te tonen waar wij voor staan.

De overheid trekt haar handen af van allerlei zorgtaken. Ouderen en zieken komen in de knel. Zij kunnen te vaak niet terugvallen op familie of een zorgzame buurt. De NPV is diep geworteld in kerkelijke en sociale verbanden. De mogelijkheden groeien om goed te doen aan allen. Wat een gelegenheid om de gezindheid van Christus gestalte te geven!

Een hazenlip kan vandaag reden zijn voor abortus. Wat een aansporing om als NPV uit te roepen dat de waarde van je leven niet afhangt van je rendement of uiterlijk. De levende God heeft je gemaakt. Daarom ben je vanaf het prille begin waardevol.

Oudere mensen kunnen ongemerkt wegglijden uit het leven van alledag. Geliefden vallen weg en het wordt moeilijker je gedachten te ordenen. Wie mist je als je morgenochtend niet wakker wordt? Is het leven niet klaar? Hoe goed is het om vanuit de NPV te beklemtonen dat ieder mens een schat aan ervaring, wijsheid en verhalen met zich draagt. Het is zo verrijkend om die schat in de ander te zoeken.

Voor velen is het hier en nu bepalend. Je leeft maar één keer. Voor een christen is het aardse leven niet meer dan de omslag en titelpagina. Christenen zien reikhalzend uit ‘naar hoofdstuk Eén van het Grote Verhaal dat niemand op aarde nog gelezen heeft, dat voor eeuwig door blijft gaan en waarin ieder hoofdstuk nog mooier is dan het vorige.’ (C.S. Lewis) Het uitstralen van dit verlangen is het beste getuigenis dat NPV’ers kunnen geven.

Wat een openingen voor verbreiding van onze missie! Als het niet lukt, hapert het niet aan de tijd, maar aan onszelf.

Diederik van Dijk, directeur

*Zie pag. 13 voor meer informatie

Studenten helpen buurtbewoners in Rotterdamse wijk

‘Twee jaar lang ging ik het huis niet uit...’

Op een regenachtige dag klinkt de voordeurbel van een appartement in Rotterdam Zuid. Daar zul je de meiden van het Hoornbeeck hebben, denkt meneer Van Buuren (51)*. Bij het opendoen van de voordeur wordt hij enthousiast begroet door de studenten Anita en Annelies. ‘Fijn u weer te zien, meneer Van Buuren! Mogen we verder komen?’

Het begon allemaal zo’n drie jaar geleden, toen uit onderzoek van de GGD bleek dat veel mensen in de Rotterdamse wijk Charlois zich eenzaam voelen. En laat dat nu net de wijk zijn waar het Hoornbeeck College gevestigd is. ‘Wat kunnen we als school hierin voor de wijk betekenen?’, was de vraag die docenten van het Hoornbeeck zichzelf stelden. Het antwoord daarop resulteerde in een prachtproject: dankzij het wijkleerbedrijf ‘Hoornbeeck Helpt’ kunnen buurtbewoners een paar uur in de week ondersteuning krijgen.

Ook meneer Van Buuren maakt dankbaar gebruik van de hulp. Het gaat goed met hem, maar dat is niet altijd zo geweest. ‘Ik heb twee jaar lang op de bank gewoond zonder dat ik het huis uit ging’, zegt hij onder de koffie. ‘Dat veranderde gelukkig toen ik met het Woord van God in aanraking kwam. God heeft me de kracht gegeven om mijn leven weer op te bouwen.’

Win-win

‘Het mooie van jullie bezoekwerk vind ik dat het een win-winsituatie oplevert’, vertelt hij de studenten. ‘Het is geven en ontvangen. Ik wil jullie graag levenslessen meegeven, maar omgekeerd leer ik ook van jullie.’ Met een glimlach: ‘Dat gebeurt overigens niet alleen tijdens jullie bezoeken. Ik ben mezelf aan het trainen om beter tegen prikkels te kunnen. Ik kan dat goed oefenen door op de drukste uren van de schooldag in de hal van het Hoornbeeck te gaan zitten. Al die studenten komen dan langs. En geluiden dat ze dan met zich meebrengen...’

Dat de studenten niet alleen komen helpen, maar ook veel leren van de buurtbewoners die ze bezoeken, kan Annelies Wijnands alleen maar bevestigen. ‘Ik vind het fijn om mensen aan het woord te laten en te luisteren naar wat zij te vertellen hebben. Op die manier kunnen zij de situatie voor zichzelf op een rij te zetten. Op onze beurt leren wij nieuwe gesprekstechnieken toe te passen en goede vragen te bedenken.’

Anita Vat, laatstejaars student van de opleiding maatschappelijke zorg, vult haar vriendin aan: ‘Met Kerst hebben wij al de mensen bij wie wij langsgaan een kaartje gestuurd. Bij de meesten staat dat nu nog in de kamer, maar dat is dan ook het enige kaartje wat zij hebben gekregen.’

Taallessen

Alinda Lock is samen met twee klasgenoten verantwoordelijk voor taallessen aan vluchtelingen. ‘Door middel van taallessen aan vluchtelingen willen we zorgen dat hun integratie in onze samenleving makkelijker gaat. Je ziet ze gewoon groeien en vooruitgaan. Dat geeft erg veel voldoening!’

Wat Anita leert van de bezoeken? ‘Dat we niet altijd met adviezen hoeven te komen. Ik kreeg eens te horen: “Eindelijk iemand die echt naar me heeft geluisterd, ik kan vanavond eindelijk een keer gewoon slapen zonder nachtmerries.” Ik heb gevoeld dat ik echt iets kan betekenen voor mensen. Gewoon door er te zijn!’

Van links naar rechts: Anita Vat, Alinda Lock, Annelies Wijnands

Werkboekje Schatzoeken

Zelf ook aan de slag voor meer verbinding in je omgeving? Vraag het gratis werkboekje *Schatzoeken* aan. Deze methode is onderdeel van een brede campagne voor waardig ouder worden (en tegen eenzaamheid). Je kunt zelf met het boekje aan de slag, maar ook als gezin, kerk, vereniging of NPV-afdeling.

Gratis!

Dankzij NPV-Ondernemers voor het leven. Te bestellen via www.eenzaamheidsvrij.nl of (0318) 54 78 88

Vraag en Antwoord

Astrid Bokhorst

'Misschien was sedatie niet de juiste keuze'

'Mijn moeder overleed eind vorig jaar aan alvleesklierkanker. De laatste weken voor haar overlijden waren moeilijk; ze had veel pijn en was erg onrustig. Mijn moeder is altijd een heel gesloten vrouw geweest; je kwam er nooit goed achter wat er echt in haar omging. Ze ging haar hele leven trouw naar de kerk, maar wie God voor haar was kon ik niet goed peilen. Volgens de arts was de onrust het gevolg van de pijn die steeds door de medicatie heen brak. Er is gestart met palliatieve sedatie en na een week is zij overleden, zonder dat ik nog met haar heb kunnen spreken over de dingen die er echt toe doen.'

Ik blijf met grote vragen achter. Ze had inderdaad veel pijn, maar ik denk dat de onrust ook te maken had met angst voor de dood en ten diepste misschien ook voor de ontmoeting met God. Is sedatie in deze situatie dan wel een goede keuze geweest?'

Palliatieve sedatie is het verlagen van iemands bewustzijn in de laatste levensfase om verschijnselen hanteerbaar te maken die op geen enkele andere manier zijn te bestrijden. Ze wordt bijvoorbeeld toegepast bij ernstige pijn, benauwdheid, onrust of intense jeuk. Sedatie is – mits op goede gronden ingezet – normaal medisch handelen en kan zeker een goede keuze zijn als het sterven op korte termijn wordt verwacht.

Bij een stervensproces kan onrust meerdere oorzaken hebben. Als deze inderdaad het gevolg is van intense pijn is pastorale zorg fijn, maar deze zal de pijn niet wegnemen. Dan kan palliatieve sedatie een goede oplossing zijn om de pijn te bestrijden. De weg naar een herstelde relatie met mensen en met God is heel wezenlijk en geeft ook rond het sterven vaak spanning. Het met medicatie afdempen van

deze onrust en angst gaat voorbij aan het werkelijke probleem. Uw vraag laat zien dat zowel een stervensproces, als het toepassen van sedatie erg ingrijpend kan zijn voor de patiënt én de naasten.

Tijdig en regelmatig

Of in deze situatie sedatie de juiste keuze was, is moeilijk te zeggen. Wel toont uw ervaring aan hoe belangrijk het is dat er tijdig én regelmatig met alle betrokkenen wordt gesproken. We noemen dat vroegtijdige zorgplanning. Welke problemen zijn er (te verwachten) en welke mogelijkheden zijn er om daar iets aan te doen? Deze vragen worden dan besproken met alle betrokkenen, inclusief de familie. De vraag waar de onrust vandaan komt zou in de situatie van uw moeder dan ook besproken zijn. Want de pastorale vragen zijn net zo belangrijk als

de medische vragen. Soms zijn het juist de omstanders die vragen om sedatie omdat zij het proces niet langer kunnen aanzien, terwijl de patiënt zelf de vraag (nog) niet stelt. Inzet van palliatieve sedatie om deze reden doet geen recht aan de rauwe werkelijkheid van een stervensproces.

Palliatieve sedatie is bedoeld om het stervensproces hanteerbaar te maken, maar maakbaar zal het nooit worden. Pastorale zorg is onmisbaar, ook voor iedereen die om de patiënt heen staat. Het ingrijpende verlies wordt hierdoor beter hanteerbaar. Uw situatie maakt dat eens te meer duidelijk en ik hoop dat die zorg voor u nu ook beschikbaar is.

De NPV-Advieslijn staat voor u klaar!

Ook een persoonlijke vraag waarbij wij kunnen helpen? Laat het ons weten.

Chat: We zijn ook per chat bereikbaar. Kijk op www.npvzorg.nl/chatten-voor-persoonlijk-advies/

Telefoon: We zijn te bereiken via (0318) 547888. Zo nodig 24 uur per dag, 7 dagen per week

Mail: Stuur een berichtje via NPV-Advieslijn@npvzorg.nl

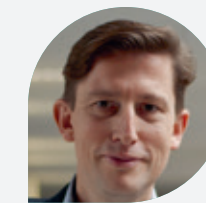

De digitale keuzehulp zijn te vinden op de website www.npvzorg.nl/keuzehulp

Dankzij uw gift konden we – door lezingen over thema's rond het levenseinde en via de NPV-Advieslijn – honderden mensen toerusten.

Column

Engelen in de nacht

De zorg is niet meer wat ze is geweest. Ooit zijn ziekenhuizen ontstaan dankzij de christelijke medemenselijkheid. Uniek in de klassieke cultuur. Romeinen en Grieken hadden alleen wat over voor hun familie en vrienden. Christenen waagden hun leven voor mensen met wie ze geen verwantschap hadden.

Maar dat was vroeger. Tegenwoordig zijn ziekenhuizen gewoon bedrijven. Als het geld op is, sluit de tent. Patiënten krijgen bij binnenkomst een nummer en moeten vervolgens op zoek naar hun dokter. Ik kom ze regelmatig tegen in de gangen. Ouderen die de weg kwijt zijn. Er is niemand die ze helpt of begeleidt. Hun kinderen zijn vast te druk of weten niet eens dat hun vader of moeder naar het ziekenhuis moet. De dokter die ze na veel zoeken spreken, volgt alleen zijn protocol. Klachten waar hij niets mee kan, negeert hij.

In mij schuilt een cultuursomberaar; dat merkt u wel. Je kunt er ook anders tegenaan kijken. Dat deed Abraham Kuyper. Volgens hem stammen de wonderen van de techniek in de moderne geneeskunde in rechte lijn af van de wonderen van Jezus. Het is mij allemaal veel te optimistisch.

Maar toch. Af en toe moet ik mijn scepsis opgeven. Soms kom je dokters tegen die veranderen in een engel des lichts zodra er een patiënt in beeld komt. Ze lijken wel aangeraakt door een toverstaf. Opeens zijn ze niet meer nurks en onbenaderbaar. Ze staan resoluut op uit een vergadering en rennen naar hun patiënt.

Er is zelfs iets wat mij definitief kan afhelpen van mijn cultuurpessimisme. Dat is de thuiszorg in ons goede landje. Ik herinner me de nachten waarin ik bij mijn zieke vader sliep. Midden in de nacht moest ik hem vaak helpen. Dat liep niet altijd goed af. Je voelt je dan vreselijk hulpeloos. Maar dan waren ze daar: de engelen in de nacht. Met een paar minuten waren ze ter plekke. Altijd vrolijk. Ze deden in een mum van tijd wat mij onmogelijk leek.

Prinses Beatrix liep een keer een nachtje stage bij majoor Bosshardt. Voor somberaars over de zorg is dat een goede remedie. Stop met beschouwen, ga kijken wat zorgverleners doen.

Aart Nederveen,
hoogleraar toegepaste MR Fysica

Joanne:
‘Waar was de
begeleiding?’

Elise van Hoek-Burgerhart

Spanning en stress door de NIPT

‘Had ik die test wel moeten doen?’

‘Ik wist dat de NIPT bestond. Vriendinnen van mij waren er al voor naar België gereisd. Nu het in Nederland kan, wilden wij zelf ook de test doen.’ Joanne*, 32 weken zwanger van haar tweede kind, vertelt met haar man Maarten* over de emotionele achtbaan die zij doormaakten toen zij hoorden dat de NIP-test een onbekende afwijking uitwees.

Bij de NIPT (Niet Invasieve Prenatale Test) wordt het bloed van de moeder gebruikt om te testen of het kind down-, edwards- of patau-syndroom heeft. De NIPT wordt in Nederland aan alle zwangeren aangeboden. Zij kunnen ervoor kiezen om ook te willen weten of er nevenbevindingen zijn. Daarbij worden alle chromosomen, behalve de geslachtschromosomen, op grote afwijkingen onderzocht. Dit voorjaar starten we een Meldpunt NIPT. We onderzoeken hoe voorbereiding en voorlichting verliepen. Meer weten? www.npvzorg.nl/meldpuntNIPT

Goed voorbereid gaat Joanne naar de verloskundige. ‘De dagen voor de counseling las ik het voorlichtingsmateriaal nog eens goed door. Geen prettig verhaal, maar ik dacht; het is wel handig om alvast uit te sluiten dat ons kindje iets mankeert, zeker nu mijn man na een herseninfarct gediagnosticeerd is met PTSS.’

Ze willen de NIP-test. Op het formulier kruist Joanne de optie ‘nevenbevindingen’ aan. Voor de NIPT wordt bloed afgenomen. ‘Anderhalve week later belde een klinisch geneticus: er was een nevenbevinding aangetroffen. Het ging om trisomie 14. Ze adviseerde een vruchtwaterpunctie. Ik vroeg of dat ook zonder kon en of een echo kon uitwijzen of er iets met ons kindje was. Dit kon niet.’ Hevig geschrokken maken Joanne en Maarten een afspraak.

Gespannen zoekt Joanne op wat nevenbevindingen zijn. Ze ontdekt dat de afwijking niet altijd bij het kindje aanwezig is, maar ook enkel in de placenta kan voorkomen en belt dezelfde avond met haar verloskundige. Die vertelt haar dat het 100% zeker is dat bij een afwijkende uitslag het kindje de trisomie-afwijking heeft. Dit verwacht haar nog meer. Joanne vervolgt haar zoektocht en ontdekt dat er sprake kan zijn van zeer ernstige afwijkingen bij trisomie 14. Tegelijkertijd hóéft dat niet: kinderen met trisomie 14 kunnen ook opgroeien tot gezonde, zij het kleine, kinderen. De verloskundige belt terug en biedt haar excuus aan. Ook zij heeft ontdekt dat de afwijking niet bij het kindje aanwezig hoeft te zijn, maar alleen in de placenta kan voorkomen.

‘Stoppen met denken’

Joanne en Maarten krijgen de vervolgstappen te horen: een vruchtwaterpunctie en nog twee onderzoeken (zogeneten FISH test en een UPD). Veel informatie over trisomie 14

kan de klinisch geneticus nog niet geven. Zij adviseert ‘te stoppen met denken’ en de uitslagen af te wachten. ‘Zo onrealistisch; hoe kun je nu niet nadenken over wat er misschien met je kindje aan de hand is?’ Toch gaan ze iets opgeluchter naar huis.

Na de punctie verliest Joanne meerdere malen vruchtwater. Vanwege het risico dat de bevalling op gang komt, besluit ze – verdrietig en onzeker – een week bedrust te houden. Het vochtverlies houdt aan; is dit vruchtwater of gewoon urine? Een echo wijst uit dat er nog voldoende vruchtwater is. Inmiddels spoken allerlei gedachten door haar hoofd. ‘Stel dat toch de bevalling op gang komt en het kindje gezond is? Had ik dan die punctie wel moeten doen?’

Twee weken later komt de uitslag: hun kindje heeft geen trisomie 14! De uitslag van de UPD test volgt twee weken later, met een goede uitkomst. Zorgen over de werking van de placenta blijven en daarom wordt elke 2 weken een groei-echo gemaakt. Joanne en Maarten zijn enorm opgelucht, maar gevoelens van boosheid en verdriet strijden ook om voorrang. Waar waren de broodnodige voorbereiding en begeleiding?

Meer lezen? www.npvzorg.nl/nipt

Korting bij Corpus

Als lid van de NPV kunt u gebruikmaken van verschillende ledenvoordelen. Zo ontvangt u € 5 korting op de entreprijs van CORPUS Reis door de Mens wanneer u op de bezoeksdatum uw contributiebrief (of een kopie daarvan) laat zien. U betaalt geen € 18,25, maar € 13,25. Er is geen beperking op het aantal personen die via een NPV-lidmaatschap met korting naar binnen mogen. Meer informatie vindt u op npvzorg.nl/ledenvoordeel. U kunt ook bellen naar CORPUS Reis door de Mens: (071) 751 02 00.

Ledenvoordeel

Een pastoraal werker vertelt:

'Suzan was compleet van slag – haar vader had niet lang meer te leven. In het gezin waren ze niet gewend om open met elkaar te praten. Daar had Suzan nu juist behoefte aan! Als pastoraal werker gaf ik aan dat de tijd die voor hen lag heel kostbaar was. "Waar wil je het over hebben, zodat je vader zich gesteund voelt? Wat wil jij van hem weten, zodat jij je gesteund voelt?" Ik probeerde Suzan handvatten aan te reiken om een opening te vinden voor een gesprek. Ook bood ik aan een verbindende rol te spelen. Uiteindelijk was dat niet nodig; ze hebben herhaaldelijk van hart tot hart gesproken. Korte tijd daarop stierf haar vader. De diepe gesprekken die Suzan nog met hem heeft kunnen voeren zijn heel behulpzaam geweest in het rouwproces.'

Korting bij Lekker Vertrouwd

Lunchrestaurant Lekker Vertrouwd in Oss gebruikt lokale ingrediënten en streekproducten. Eigenaar en kok Patrick Passage werkt samen met zijn personeel (mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) aan uw heerlijke lunch. Als NPV-lid krijgt u op vertoon van uw contributiebrief (of een kopie hiervan) 20% korting op de rekening, met uitsluiting van alcoholische drankjes.

Zie www.lekker-vertrouwd.nl of bel: 0412 639 070

NPV-brochure over pastoraat en levenseinde

Niet alleen zorgverleners, ook kerken en geloofsgemeenschappen begeleiden mensen in de laatste levensfase. Het voeren van gesprekken over sterven blijkt niet eenvoudig – zelfs niet voor pastoraal werkers. Ze zijn echter van groot belang! Daarom ontwikkelde de NPV de brochure Van betekenis tot het einde: Pastoraat en het levenseinde, voor predikanten, studenten, pastoraal werkers en geestelijk verzorgers. Maar ook voor kringleiders, ouderlingen, oudsten en andere pastoraal betrokkenen. Er worden handvatten gegeven die stimuleren tot nadenken en praten over het levenseinde. De brochure is te bestellen via onze website: www.npvzorg.nl/webshop/pastoraat-en-het-levenseinde

Digitale keuzehulp levenseinde

Op allerlei manieren stimuleert de NPV het vroegtijdig gesprek over ons levenseinde. Met een digitale keuzehulp willen we mensen helpen er zelf over na te denken en keuzes te maken. De keuzehulp is een digitaal instrument met filmpjes, ervaringsverhalen, opdrachten en veel informatie. Vragen die langskomen zijn onder meer: Moet alles wat kan? En als het einde komt, wat is dan goede zorg? Kijk op www.npvzorg.nl/keuzehulp voor meer informatie over deze en andere keuzehulpen.

Symposium Bitter en Zoet

De uitgifte van bovengenoemde brochure vormt de directe aanleiding tot het symposium Bitter en Zoet, woensdag 3 april in Veenendaal. De hoofdlezing wordt verzorgd door dr. P.C. Hoek. Er worden workshops verzorgd door onder anderen prof. dr. T.A. Boer, ds. R. van Kooten en ds. H.G. de Graaff. Aanmelden is nog mogelijk: www.npvzorg.nl/symposium

*De brochure, het symposium en de keuzehulp worden bekostigd vanuit een VWS-subsidie aan coalitie Van Betekenis tot het Einde, waar de NPV projectpartner van is.

NPV-Ondernemers voor het leven

Theer van den Brink

'In deze tijd is het van steeds groter belang om op te komen voor het leven. Daarom: ondernemer voor het leven!' www.drukkerij-amv.nl

Steven van Westreenen

'De zorg voor het leven waar de NPV voor staat, weerspiegelt de zorgende liefde van onze goede God in Jezus Christus.' www.vanwestreenen.nl

Rochus Haedeman

'Ondernemen doe je niet alleen voor jezelf! Het is van toegevoegde waarde onze naasten te mogen helpen. Daarom steunen we ook van harte het werk en de inzet van de NPV!' www.rochus.nl

Op de hoogte blijven van onze ondernemersbijeenkomsten?

Kijk voor informatie op www.npvzorg.nl/ondernemers of neem contact op met Eline Borgdorff via efborgdorff@npvzorg.nl. Bellen kan naar (0318) 54 78 88.

Laat weten wat u vindt van ZORG

Binnenkort houden we een onderzoek naar de mening van onze leden over de inhoud en vormgeving van ZORG. Daarvoor worden lezers steekproefsgewijs per e-mail benaderd; mogelijk krijgt u ook een uitnodiging om deel te nemen aan dit onderzoek. Dat zal gebeuren rond 10 april, dus kort na het verschijnen van dit nummer.

Krijgt u geen uitnodiging, maar wilt u wel graag uw mening over ZORG met ons delen? Stuur dan een e-mail naar redactie@npvzorg.nl en wij verzenden u de link waarmee u de online vragenlijst kunt invullen. Wilt u alleen een algemene opmerking kwijt waar we onze winst mee kunnen doen, dan kan dat via hetzelfde e-mailadres.

Heeft u geen e-mail maar wilt u toch laten weten wat u vindt van ZORG? We stellen ook uw mening zeer op prijs! Een telefoontje naar (0318) 54 78 88 en we sturen u een papieren formulier toe, dat u na het invullen kosteloos kunt retourneren. Alvast hartelijk dank voor de moeite en uw betrokkenheid!

Uitnodiging NPV-lezing

De NPV-lezing wordt dit jaar gehouden door prof. dr. C. K. van der Ent, hoogleraar kindergeneeskunde, gespecialiseerd in longziekten. Hij zal spreken over:

Gezondheidszorg tussen maakbaarheid en breekbaarheid

Datum: dinsdag 21 mei 2019

Locatie: De Schakel, Oranjelaan 10, Nijkerk

De lezing begint om 20.30 uur (vanaf 20.00 uur inloop met koffie en thee) en is bedoeld voor NPV-leden, afdelingsbestuurders en overige belangstellenden. De toegang is gratis.

Aanmelden en meer informatie:
www.npvzorg.nl/npvlezing

Voorafgaand aan de lezing wordt de algemene ledenvergadering gehouden.

(Zie ook interview op pag. 2 en 3)

puzzel

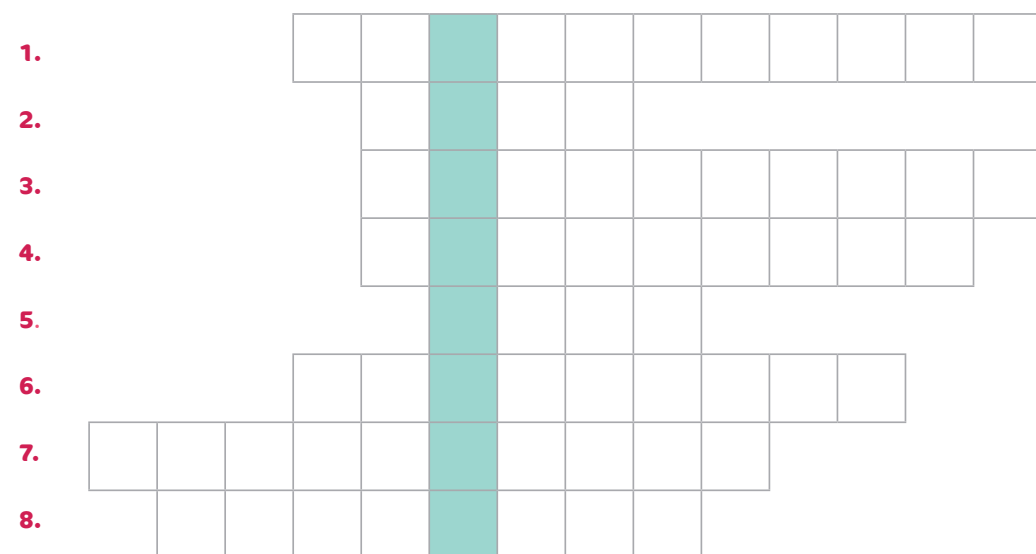
De oplossing van de puzzel in het decembernummer luidde 'Geschenk'. Uit de grote hoeveelheid inzendingen – waarvoor dank! – hebben we drie winnaars getrokken: Fam. E. Versteeg uit Wijk en Aalburg, mevrouw J. Lock-Benard uit 's-Gravenzande en mevrouw A.M. van Dijk-den Dunnen uit De Bilt. De prijs, het boek *Je staat er niet alleen voor*, is hen inmiddels toegestuurd.

Hieronder de nieuwe puzzel. Het recept is inmiddels bekend: alle antwoorden zitten in dit blad verstopt. Als u de gezochte woorden invult, verschijnt de oplossing in de gekleurde vakjes. Deze oplossing kunt u voor 1 mei doorgeven via www.npvzorg.nl/inzending-puzzel.

Geen internet? Stuur dan uw oplossing met vermelding van uw naam en adres in een gefrankeerde envelop of per (brief)kaart naar **NPV, Postbus 178, 3900 AD VEENENDAAL**.

Onder de juiste inzendingen verloten we drie exemplaren van het boek *Eenzaam, een zoektocht naar betekenis, oorzaken en oplossingen*, door Nels Fahner (uitgave KokBoekencentrum).

Win!

1. Voor een christen is het leven niet meer dan de omslag en ...
2. NPV-leden krijgen korting op CORPUS Reis door de ...
3. Door o.a. welke techniek kunnen we meer van het inwendige zien?
4. Welke zorg kan Nederveen afhelpen van zijn cultuurpessimisme?
5. Wat betekent de N in NIPT?
6. In welke kerk wordt het symposium 'Bitter en Zoet' gehouden?
7. We willen uw mening weten over de inhoud en ... van ZORG
8. Waar wil 'meneer Van Buuren' beter mee leren omgaan?

prikbord

Wel of niet reanimeren?

Laat ik me wel of niet reanimeren? Het is verstandig als ouderen (en niet alleen zij) tijdig nadenken over die vraag en een keuze vastleggen. De NPV heeft begin dit jaar een herziene brochure over dit onderwerp uitgegeven. Meer informatie: npvzorg.nl/thema/reanimatie. Hier leest u ook hoe u de brochure kunt downloaden of een gedrukt exemplaar kunt bestellen. Telefonisch bestellen kan uiteraard ook, via **(0318) 54 78 88**.

Kijkcijferkanon

Dankzij uw gift konden we (samen met anderen) de Week van het Leven organiseren. Het filmpje dat de NPV maakte om aandacht voor deze week te vragen is meer dan 100.000 keer bekeken!

bekijk het filmpje op: weekvanhetleven.nl/filmpjes

Lidmaatschap & giften

Lid worden

via onze website: www.npvzorg.nl/wordlid of schriftelijke via het aanmeldformulier (verkrijgbaar bij de NPV). De contributie bedraagt € 17,50 per jaar (gezinsleden betalen € 12,50). Jongeren tot 25 jaar kunnen voor € 12,50 per jaar lid worden van Way of Life. Het lidmaatschap kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd. Voor ledenvoordelen zie www.npvzorg.nl/ledenvoordeel.

Adreswijziging of opzegging

Geef uw adreswijziging of opzegging bij voorkeur door via www.npvzorg.nl/lidmaatschap of mail naar ledenadministratie@npvzorg.nl. Opzeggen schriftelijk voor 5 november.

Giften

Uw financiële steun is welkom op rekeningnummer **NL11 INGB 0004 7118 88** t.n.v. 'NPV'. Vermeld uw naam, adres en de opmerking 'gift'. Alvast hartelijk dank! De NPV is een erkende ANBI. Een gift aan ons mag u daarom - onder bepaalde voorwaarden - aftrekken in uw aangifte inkomstenbelasting.

Colofon

Tekst NPV • **Realisatie** TRUE Communications
• **Drukwerk** Zalsman Zwolle b.v. • **Beeldmateriaal** eigen beelden, iStock • **Oplage** 52.000

NPV

Postbus 178, 3900 AD Veenendaal
Kerkewijk 115, 3904 JA Veenendaal
(0318) 54 78 88.

Wilt u meer weten over de NPV?

Ga naar www.npvzorg.nl

Gesproken versie van ZORG: **(0318) 54 78 88**,
of e-mail naar info@npvzorg.nl

Volg de NPV!

[@npvzorgnl](https://twitter.com/npvzorgnl) • facebook.com/npvzorg

Way of Life is de jongerenorganisatie van de NPV, www.wayoflife.nl

‘Ook ik ervaar dagelijks dat we
het leven niet in de hand hebben.’

.....

**Kinderlongarts Kors van der Ent over
maakbaarheid in de gezondheidszorg**